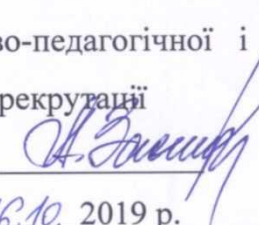

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.
Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ ТА ЛОГОПЕДІЇ
ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
спеціальності 013 «Початкова освіта»
освітньо-професійної програми «Початкова освіта»

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Основи дефектології та логопедії» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта, напрям підготовки 013 «Початкова освіта». - 2019р. – 9 с.

Розробник: Брушневська І.М., старший викладач, кандидат педагогічних наук

Рецензент: Кузава І.Б., доктор педагогічних наук, професор

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від 11 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри:

(Кузава І.Б.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

Протокол № 1 від 18 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

(Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
<u>Заочна</u> форма навчання	013 Початкова освіта бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>3-й</u>
ІНДЗ: немає Аудиторних – 22 год.		Лекції <u>12</u> год.
		Практичні заняття – <u>10</u> год.
		Самостійна робота – <u>62</u> год.
		Консультації з дисципліни - <u>6</u> год.
Форма контролю: контрольна робота		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма з навчальної дисципліни «Основи дефектології та логопедії» є нормативним документом Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою педагогіки на основі освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта, напряму підготовки 013 «Початкова освіта» заочної форми навчання. Навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи дефектології та логопедії».

Викладання курсу «Основи дефектології та логопедії» будується на основі тісного зв'язку теорії та практики: на навчанні студентів вмінню спостерігати та аналізувати різні види порушень психофізичного розвитку, виявляти наявні труднощі у навчанні та вихованні, знаходити способи їх корекції та компенсації.

Мета вивчення курсу полягає у засвоєнні методології та методів спеціального підходу до педагогічних фактів і явищ, оволодіння фактичним матеріалом, донесення відомостей про своєрідність розвитку мовлення у дітей, про специфіку їх навчання та виховання, формування вміння характеризувати основні напрямки корекційної роботи з означеною категорією дітей.

Предметом курсу «Основи дефектології та логопедії» є вивчення розвитку, навчання, виховання дітей з особливими освітніми проблемами та пристосування їх до життя в навколишньому середовищі.

Об'єктом курсу є - основи дефектологічних знань.

Методологія курсу ґрунтується на принципах системності; науковості, діяльно-творчого підходу до професійної підготовки педагогічних кадрів в галузі дошкільної та початкової освіти. Важливе значення має взаємозв'язок теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які отримують студенти на лекціях, практичних заняттях, в процесі самостійної роботи, а також при перевірці глибини і міцності знань під час заліку.

Наукову основу дисципліни складають теоретичні розробки видатних педагогів – корекційних педагогів та корекційних психологів, а також провідних сучасних вчених у галузі дефектології.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Вивчення запропонованого курсу дозволить студентам **знати:**

- закономірності психофізичного розвитку дитини;
- складові поняття «дитина з особливими освітніми потребами»;
- характеристику різних видів порушень психофізичного розвитку, з'ясувавши їх причини та природу;
- складність структури та особливості процесу аномального розвитку;

уміти:

- диференціювати різні види порушень психофізичного розвитку;
- визначати корекційні та компенсаторні можливості аномального розвитку.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля: **Загальні питання дефектології. Психолого-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними.**

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин, відведених на:					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ. заняття	Сам. роб.	Конс.з дисц.	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1						
Загальні питання дефектології. Психолого-педагогічна характеристика дітей з вадами психофізичного розвитку та система організації спеціальної роботи з ними						
Тема 1. Предмет та завдання дефектології. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі і патології	15	2	2	10	1	
Тема 2. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами	13	2		10	1	

інтелекту (олігофренія)						
Тема 3. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримками психічного розвитку	15	2	2	10	1	
Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами аналізаторів	13	2		10	1	
Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання діти з мовленнєвими вадами	17	2	2	12	1	
Тема 6. Вади усного мовлення. Вади звуковимови у дітей.	15	2	2	10	1	
Усього годин	90	12	10	62	6	

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

з/п	Тема	Кількість годин
1	ТЕМА. <i>Предмет та завдання дефектології. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі і патології</i> 1. Своєрідність розвитку дитини, що має фізичні або психічні вади. 2. Сутність поняття “компенсація”. У чому полягають вищі стадії компенсаторного процесу. Чинники, що мають вплив на цей процес. 3. Суспільне та сімейне виховання дітей з особливими освітніми потребами. 4. Міжнародні правові норми про права дітей-інвалідів.	10 год.
2	ТЕМА. <i>Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами інтелекту (олігофренія)</i> 1. Розумова відсталість ускладненої форми. 2. Реабілітація розумово відсталих дітей в сучасних умовах. 3. Корекційна робота з дітьми, що мають помірну розумову відсталість.	10 год.
3	ТЕМА. <i>Особливості розвитку, навчання та виховання дітей із затримками психічного розвитку</i> 1. Психолого-педагогічна діагностика затримки психічного розвитку. 2. Диференційна діагностика затримки психічного розвитку і педагогічної занедбаності. 3. Шляхи корекційної роботи з дітьми із ЗПР.	10 год.
4	ТЕМА. <i>Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами аналізаторів</i> 1. Заходи з корекції вад слуху у дітей. 2. Роль зниження слуху в процесі розвитку мовлення у дітей. 3. Здатність зорового сприймання у дітей сліпих та слабозорих.	10 год.

	4. Особливості мовлення дітей з вадами зору.	
5	ТЕМА. <i>Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з вадами емоційно-вольової сфери</i> 1. Корекційна робота з дітьми, що мають конфліктні переживання. 2. Корекційна робота з дітьми, що мають реактивні стани. 3. Слабоумство при шизофренії.	12 год.
6	ТЕМА. <i>Вади усного мовлення</i> 1. Порівняйте визначення дислалії в роботах М.С.Хватцева, О.В.Правдіної, О.А.Токаревої. Встановіть їх подібність та різницю. 2. В чому полягає вплив вроджених розщипин піднебіння на мовленнєвий розвиток дитини? 3. Чому при дизартрії важливо оцінити стан фонематичного слуху та лексико-граматичної сторони мовлення?	10 год.
	Разом	62 год.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (макс = 40 балів)							Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1							60	100
T1	T2	T3	T4	T5				
8	8	8	8	8				

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 - 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Борякова Н.Ю. Педагогические системы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие для студентов педвузов] / Наталья Юрьевна Борякова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 222 с.

2. Винарская Е. Н. Возрастная фонетика: учеб. Пособие для студентов/ Е. Н. Винарская, Г. М. Богомазов. М.: АСТ: Астрель, 2005. – 207с.

3. Волкова Г.А. Игровая деятельность в устранении заикания у дошкольников / Г. А. Волкова – М., 1983. – 86с.
4. Выготская И.Г. Устранение заикания у дошкольников в игре / И. Г. Выготская, Е. Л. Пеллингер, Л. П. Успенская – М., 1984.- 97с.
5. Гвоздев А.Н. Вопросы изучения детской речи / А.Н. Гвоздев. М., 1961. – 94с.
6. Грибова О.Е. Технология организации логопедического обследования / О. Е. Грибова – М.: Айрис-пресс, 2005. – 96с.
7. Григоренко Н. Ю. Логопедический и медицинский аспекты органической дислалии и способы ее коррекции / Н. Ю. Григоренко, М. Л. Синяева // Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. – С. 124 – 140.
8. Гриншпун Ю.М. Развитие коммуникативных умений и навыков у дошкольников в процессе логопедической работы над связной речью / Ю. М. Селиверстов // Дефектология. – 1988. - №3, С. 14 – 17.
9. Ефименкова Л.Н. Коррекция звуков речи у детей: Кн. для логопеда. / Л. Н. Ефименкова - М.: Просвещение, 1987. - 200с.
10. Жукова Н.С. Преодоление задержки речевого развития у дошкольников / Н. С. Жукова, Е. М. Мастюкова, Т. Б. Филичева – М., 1973. – 273с.
11. Игры в логопедической работе с детьми // под ред. В.И. Селиверстова. – М., 1981. – 86с.
12. Калягин В.А. Психолого-педагогическая диагностика детей и подростков с речевыми нарушениями. / В. А. Калягин, Т. С. Овчинникова – СПб.: КАРО, 2005. – 288с.
13. Каше Г.А. Подготовка к школе детей с недостатками речи / Г. А. Каше – М., 1985.- 105с.
14. Корнев А.Н. Подготовка к обучению грамоте детей с нарушением речи. / А.Н. Корнев – М.: Айрис-пресс, 2006. – 128с. Выявление и преодоление речевых нарушений в дошкольном возрасте / Сост. Кондратенко И.Ю. – М.: Айрис-пресс, 2005. – 224с. Логопедия // Под ред. Волковой Л.С. М.: Просвещение, 1989. – 524с.
15. Макарова С. М. Щоб ротик був слухняний/ С.М. Макарова. Тернопіль, 2005. – 160с.
16. Максакова А. И. Г.А. Учителе, играя / А. И. Максакова, Г. А. Тумакова – М.: Просвещение, 1983. – 144с.
17. Микляева Н.В. Фонетическая и логопедическая ритмика в ДОУ / Н. В. Микляева, О. А. Полозова, Ю. Н. Родионова – М.: Айрис-пресс, 2005. – 112с.
18. Миронова С. А. Развитие речи дошкольников на логопедических занятиях: Кн. Для логопедов / С. А. Миронова – М.: Просвещение, - 1991. – 208с.
19. Рау Е.Ф., Рождественская В.И. Смешение звуков речи у детей / Е. Ф. Рау, В. И. Рождественская – М., 1972. – 86с.
20. Руководство играми детей в дошкольных учреждениях // Под ред. М.А.Власовой. – М., 1986. -94с.
21. Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / М.А. Савченко. - 3-є видання, доповнене. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. - 160с.
22. Уракова А.И. Особенности речевого развития при ринолаллии / А. И. Уракова: Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. - К. 2009., 244с.
23. Филичева Т.Б. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста / Т. Б. Филичева, Г. В. Чиркина – М.: Айрис-пресс, 2004. – 224с.
24. Фомичева М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения / М. Ф. Фомичева – М., 1981.- 196с.
25. Хватцев М. Е. Логопедия: работа с дошкольниками / М.Е. Хватцев – М.: Аквариум, СПб.: Дельта, 1996. – 384с.
26. Хрестоматія по логопедії (извлечения и тексты): Учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: В 2 тт. Т. I // Под ред. Л.С. Волковой и В.И. Селиверстова. - М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1997.-560с.

27. Хрестоматія з логопедії // Під ред Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – КНТ, 2006. – 360с.
28. Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития речи / Г.С. Швайко – М., 1983. – 86с.
29. Шеремет М. К. Сучасні підходи до подолання порушень звуковимови / М.К. Шеремет // Педагогіка та методики: спеціальні. Збірник наукових статей НПУ ім. М. П. Драгоманова, Випуск 1. - К.: 2010.- С. 127 – 132.
30. Шеремет М. К. Прогнатія, її причини та вплив на вимову / М. К. Шеремет, В. О. Кондратенко // Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. – С. 167 – 175.

8. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З «ОСНОВ ДЕФЕКТОЛОГІЇ ТА ЛОГОПЕДІЇ»

1. Предмет та завдання дефектології.
2. Поняття “аномальна дитина” та особливості аномального розвитку.
3. Основні категорії аномальних дітей.
4. Основні причини аномалій у дітей.
5. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
6. Характеристика ступеня та якості первинного дефекту, своєрідність вторинних відхилень.
7. Значення корекції та компенсації аномального розвитку, як основної проблеми дефектології.
8. Корекційна робота у спеціальних навчальних закладах та умови її ефективності.
9. Галузі дефектології та їх завдання.
10. Діти з гіпердинамічним синдромом та дефіцитом уваги.
11. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
12. Характеристика ідіотії.
13. Педагогічна характеристика дітей із ЗПР.
14. Характеристика астеничного стану при ЗПР.
15. Характеристика церебрастенічного стану при ЗПР.
16. Характеристика психофізичного інфантилізму при ЗПР.
17. Характеристика стану дисгармонійного розвитку при ЗПР.
18. Олігофренія. Ступені розумової відсталості.
19. Характеристика дисграфій в учнів початкових класів.
20. Причини виникнення розумової відсталості.
21. Характеристика дислексій в учнів початкових класів.
22. Характеристика розладів вищої нервової діяльності при олігофренії.
23. Дефектологія як галузь педагогічної науки.
24. Навчання та розвиток аномальних дітей.
25. Особливості розвитку психічних процесів дітей-олігофренів.
26. Основні завдання дефектології.
27. Основні принципи та методи дефектології.
28. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
29. Допоміжні школи та їх завдання.
30. Характеристика психофізичного інфантилізму при ЗПР.
31. Поняття “затримки психічного розвитку” та її класифікація.
32. Характеристика імбецильності.
33. Особливості корекційно-виховного процесу в школі інтенсивної педагогічної корекції.
34. Диференціація стану ЗПР та легкої розумової відсталості.
35. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
36. Особливості розвитку психічних процесів розумово відсталих дітей.
37. Характеристика основних категорій аномальних дітей.

38. Диференціація стану ЗПР та олігофренії.
39. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
40. Навчання та розвиток аномальних дітей.
41. Педагогічна характеристика дітей із ЗПР.
42. Вплив психічних особливостей розумово відсталих дітей на їхню діяльність.
43. Складність структури та особливості процесу аномального розвитку.
44. Причини затримки психічного розвитку у дітей.
45. Навчання та розвиток аномальних дітей.
46. Характеристика анатомічних змін при олігофренії (мікро-, макро-, гідроцефалія).